

EXERCITATIONES
ANATOMICÆ,

IN

Varias Regiones Humani
Corporis, Partium Structu-
ram atque usum ostendentes:

*Recentium Medicorum, Chy-
rurgorum, necnon Pharmacopo-
larum, in usum Divulgata*

à

ROBERTO BAYFIELD

Medico.

Editio Secunda.

LONDINI,

Typis J. B. sumptibus *Dormanni Newman*
& venales prostant ad Insignia Majestatis
Regiæ, in Platea vulgo dicta,
the Poultry, 1677.

RECEIVED

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF

CHICAGO

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OF THE

R

In

c

Clarissimo Doctissimoque

V I R O,

ROBERTO GAWSELL

Armigero,

Et

In Comitatu Norff. Pacis Justi-
ciario, Robertus Bayfield *Charissi-*
mus sui Cognatus & humillimus
Servus, Sectionem hanc primam
de Exercitationibus Anatomicis
exhibitam in grati animi
testimonium con-
secravit.

LECTORI

Candido Salutem.

Uter omnia eruditionis ingenue specimina, Candidissime Lector laureolam medicina in hoc planè promeruit, quod cum reliquæ scientiæ benè esse tantummodò spectant, hæc & ipsum esse corporis humani intuetur. Artes liberales si consulas, earumq; excellentiæ mensuram ab objectis accipias, quantò rem à corpore, immò verbum à re ipsa diminutam, tantò hanc illis omnibus sublimiorem faciliè iudicabis. Nec Theoria tantum delectat quantum praxis proficit: Cunctis ergò medicina

Ad Lectorem.

dicinæ laboribus præferenda est Anatomia, eò quod mirificum divinæ potentie sapientieque indicium in hominis structurâ exhibet, cui os sublime dedit vultusque erectos, & omnia sic artificiosè contexuit corporis lineamenta, ut quadratam supremi numinis exprimat effigiem, & majorem mundi machinam repræsentet, unde à Philosophis $\mu\epsilon\gamma\acute{\alpha}\lambda\omicron\upsilon\sigma\mu\omicron$ & audit quod omnia in se eminenter, quæ Μακρόκοσμος & in se formaliter contineat, omnis etiamque praxeos basis sit, ac fundamentum; Nullum enim Medicamen præstabile est absque indicis, quæ non solum à morbo, sed à parte etiam affectâ deducuntur, secundum cujus naturam, temperamen, situm unionem, sensumque diversum, singula applicantur & alterantur remedia. Aded ut peritè medicari mintraleq; ἀνατέμνεν sint penitus ἀσύστατα. Admirandæ hujus Fabricæ observatio Philosophorum primis stupendam creavit extasin, ejusque contemplatio Medicos omnis

Ad Lectorem.

*ævi eximios solenniori anatomie studio
devovit. Ab antiquis Coronam Gale-
nus arripuit, doctissimi cujus dissectio-
num libri Laudis suæ æternum spectan-
ti exhibent monumentum. Inter Neote-
ricos (qui in præceptis artis hujusce re-
gulandis, observationibus superadden-
dis, controversiisque determinandis,
ἡγήσαντο planè Herculeum navarunt) ad
miraculum excellere Columbus, Fal-
lopius, Laurentius, Vesalius, & Pic-
colhomineus, qui omnes in hac provin-
ciâ dextrè necnon indefessè laborârunt;
judicii profunditatem phrosee elegantia
sic attemperantes, ut unusquisque
Æsculapii instar salutem à cælo secum
attulisse videatur. Post quos omnes me-
dicè loqui, nihil aliud est, quam post
Homerum Iliadas scribere. Hi corpus
medicinæ animatum efformarunt, nos
eos sequentes, & eorum volumina in
Epitomen contrahentes, Sceleton solum
sumus exhibituri. Ipse ego cum diu
observâssem, quantum tadii hac in arte*

Ad Lectorem.

incipientibus (quorum causâ horis succisiviis scripsi) creârit librorum prolixitas, & quamintoxicat animos opinionum diversitas, compendia hæc physica æquè ac Theologica necessaria judicavi, ut in ipso studiorum limine, observationum ideæ præstò sint. Et rerum rudimenta eorum mentis Bibliotheca citius præsentaret. Totum maximâ perspicuitate, ad Intellectus; brevitate, ad memoriæadjumentum, composui. Tritâ, tutâqueviâ cursum direxi, Novos hujus seculi Methodistas cum inventis suis, judicio suo stantes cadentesvè relicturus. Figuras ut communes & inutiles sensi omitendas, eò quod (Celfo referente) partium positio, magnitudo, ordo, durities, mollieties, lævitas, processus, recessus, insertio, receptioque iis accuratè distingui non possant. Anatomicas hæcæ exercitationes in tres divisi Sectiones, quarum prima tantum sub conspectu, reliquæ sub manu sunt, quæ (si gustus hic imperfectior mentibus ingenuis delectationem

Ad Lectorem.

ereet, vel Neophytos admodum edoceat,
adeò ut reliquum optantes reddat) *supre-*
mæ *mediæ*que regionis partes eâdem
methodo prosequentes, certò certius ex-
pectentur ab illo, qui univ^{er}sam exoptat
Salutem.

EXER-

EXERCITATIONES
ANATOMICÆ,

seu

SECTIO PRIMA,

De structurâ atque usu partium,
ad ventrem inferiorem per-
tinentium.

CAPUT I.

*De Divisione Corporis humani
in genere.*

INter varias corporis Hu-
mani quæ circumferun-
tur divisiones, ista Ga-
leni præ cæteris præfe-
renda est, quæ dividit
corpus in caput, Thoracem, ventrem

10 *De Divisione corporis humani.*

& Artus, qui ramorum instar, è trunco corporis accrescunt. Patrem igitur istum anatomiae nos praeuntem, liberrimè sequemur, corpus quà ab eo divisum in tres Regiones seu ventriculos exposituri. Quod ad extremitates attinet, hoc tempore tractare non intendimus.

Suprema Regio à vertice incipit, & in Claviculas desinit. Secunda est Thorax, qui incipit à Claviculis & desinit ad Cartilaginem ensiformem. Tertia est venter, qui incipit à Cartilagine ensiformi, & in Os pubis terminatur. In Supremâ Regione continentur organa animalia, id est, Cerebrum, quod rationalis animæ est habitaculum, origo sensus & motus; In mediâ partes vitales, & ad respirationem pertinentes; ut Cor, Pulmo & arteriæ; In infimâ, organa omnia naturalia, concoctioni nutrimenti, expurgationi excrementorum, procreationique subministrantia.

Jam procedamus, & Anatomicorum
rum

De Divisione ventris inferioris. II
rum more ab infimâ Regione incipiamus.

CAPUT II.

De Divisione ventris inferioris.

VEnter inferior qui Græcè γαστήρ dicitur, in duas partes, Anterorem & Posteriolem, dividitur. Anterior in tres Regiones distinguitur: Superior Epigastrica, Media Umbilicalis, ultima Hypogastrica seu Abdomen nuncupatur.

Epigastrica Regio incipit à Cartilagine ensiformi, & ad umbilicum intra duos digitos descendit. Partes habet laterales quæ Hypochondria dicuntur; Et mediam in quâ ventriculus & hepar continentur. In hypochondrio dextro maxima pars hepatis locatur; In sinistro lien & pars major ventriculi. Nonnulli partem superiorem hujus Regionis Scrobiculum

12 *De Divisione ventris inferioris.*

fi Cordis, nuncuparunt.

Regio umbilicalis ab extremitate costarum notharum incipit, & ad os ilium tres digitos infra umbilicum terminatur. Tres etiam partes obtinet, duas laterales quæ ab Aristotele *λαγῶνες*; à laxitate nominantur; à Galeno *κενεῶνες*: In dextrâ Ren dexter, cum jejuni intestini colique portione, & cæco omni, In sinistrâ Ren sinister, cum coli parte & jejuni, locatur. Tertia, seu pars media omne jejunum ferè continet.

Regio Hypogastrica incipit tres digitos infra umbilicum, & ad os pubis terminatur. In tres etiam partes, duas laterales & mediam, dividitur. Laterales quæ ad locum ubi Pili protuberare solent, sese extendunt, ilia dicuntur, quia ileon ibi partim continetur; vasa etiam seminaria in utroque sexu, vesica & Rectum intestinum, inter quæ duo ultima viscera in mulieribus Sedes uteri Sita est. Media seu pars Anterior Hypogastrium propriè

De Divisione ventris inferioris. 12

propriè vocatur , atque nomen est totius ; subter hoc pubes est , cujus dextræ partes & sinistræ in femoris flexu ad pubem inguina dicuntur , ubi peritonæi est productio.

Pars posterior Regionis tertiæ & infimæ , *Ναζωμα* seu Cinctum vocatur , & vel est Superior , quæ lumbos constituit ; vel inferior quæ nates. Incipit à costâ infimâ , & in extremitatem ossis sacri desinit.

Præterea , venter inferior cum tribus suis Regionibus dividitur in partes continentes & contentas. Continentes sunt communes , & propriæ. Communes numerantur quinque Cuticula, Cutis, Membrana Adiposa, Membrana Carnosa, & Membrana communis Musculorum. Propriæ sunt Musculi ventris, in numero decem , Peritonæum & Omentum. Contentæ vel ad concoctionem, expulsionem , aut generationem pertinent.

CAPUT III.

De Cuticulâ.

INter partes Alvum constituentes, prima occurrit Cuticula, Græcis *ἐπιδερμὶς*, quod supra cutem nascitur; cujus instar cremoris est productio.

Pellicula hæc, est alba, tenuis, sine poris, densa, & cute compactior, ut humoribus qui veniunt à centro ad circumferentiam, apparet; & faciliè cutim transeunt, sed ibi sunt detenti.

Sensûs est expers, omninò sine sanguine quia nec venam, arteriam nec nervum, recipit. Faciliè deperditur attritu aut aquâ fervente, & citò recuperatur, ubi cutis integra manet.

Cuticula generatur in misturâ sanguinis cum semine, à quo oritur vapor oleosus, quasi spuma sanguinis per internam cutis caliditatem, expulsus;

pulsus; sed condensatus à frigiditate humorum serosorum in utero, extra verò à frigiditate aëris, quæ magis condensat. Duplex observatur ab Aquapendente: una poris cutis inseparabiliter affixa, altera (quæ est tenuior) separabilis sine ullâ offensione.

Nulla actio tribuitur Cuticulæ, sed tantum usus, ut poros supervestiat cutis, qui aliter perpetue lachrymarent; ut ora vasorum communium defendat; ut transpirationem spiritûs & caliditatem naturalem quæ fert dissolutiones prohibeat. Ut medium tactus sit, ad temperandum sensum cutis exquisitum; eamque venustam, politam atque æquabilem efficiat.

CAPUT IV.

De Cute.

Secundum integumentum commune, est Cutis, quæ Græcè *δέγμα* dicitur. Generatur ex semine perfectè sanguine mixto; ita tamen ut pars seminaria habeat victoriā, ex qua cutis spermatica judicatur.

Substantiam habet mediam (ab aliis membranis diversam) inter carnem & nervos: non adeò cruentam ut caro, neque expertem sanguinis ut nervus. Naturaliter est alba, aliquando tamen colorata ab humore prædominante, sensû exquisiti, & faciliè extensibilis; ubique immobilis (quia connexa est partibus subjectis) cute frontis excepta.

Tenuis est in facie, lateribus, pene, scroto, & plantis pedum; sed in cer-vice, Dorso, & cruribus densior est. Tenuissima est in labiis, volis manu-
um,

um, & extremitatibus digitorum, quibus immediatè adhæret ad apprehensionem firmiorem & exquisitiorem.

Perforata est in variis locis. Sunt autem ejus foramina alia conspicua, ut os, aures, nares, &c. alia inconspicua & insensibilia, ut pori, qui instar foraminum cribri concinni, innumera- biles sunt. Hisce partibus est via transpirationis, ut excrementa tertiæ concoctionis effluant; unde à nonnullis Emunctorium universale nuncupatur; Et ut pori conserventur aperti, natura unicuique pilum assignavit.

Cutis vasa communia accipit pro nutritione, vitâ & sensu. Venas habet duas à jugularibus, duas ab inguinibus, id est, ab Epigastrica & mamma- ria; duas ab axillaribus, & tot habet arterias: Nervorum numerum defini- tum non habet; sed duo majores sunt circa papillas, duo in volis ma- num, duoque in radicibus unguium.

Revera Cutis quæ immediatum instrumentum est tactus, communio- nem

18 *De Membranâ Adiposâ.*

nem habet cum partibus præcipuis per innumeras venas, arterias, & nervos, quorum extremitates undique excipit.

Ufus ejus est, totum habitum corporis vestiendi, Sedem partium internarum à frigore muniendi, excrementa tertiæ concoctionis excipiendo, Sordes, fuligines, & sudores expurgandi.

CAPUT V.

De Membranâ Adiposâ.

TErtium integumentum commune est Membrana Adiposa, quæ Græcè *πμελὴ* dicitur.

Corpus hoc simile oritur à sanguinis portione oleosâ necnon aëreâ, syncerâ ac elaboratâ, roris instar ex venis capillaribus in cute terminantibus per virtutem caloris modérati, extillante; & membranarum frigiditate nervorumque concrecente. Unde per-

ipuis pernoscimur quod frigus vel calor
ner- lentior, est causa Adipis efficiens, qui
ique potiùs excrementum quàm pars ha-
bendus est.

cor- Adeps cum partibus præcipuis
in- communicare non potest, quia non
cre- verè nutritur, sed vitæ sensusque est
ien- expers, ideoque venis, arteriis, & ner-
ex- vis caret, licet hæc tria vasa per adī-
pem distribuuntur, ut ad cutim per-
veniant.

m- Tres sunt venæ per hujus ventris
sa, pinguedinem disseminatæ. Prima à
mammilari externâ: Secunda ab epi-
gastrica externâ: Tertia à lumbaribus.
Glandulas habet copiosissimas quæ
excrementa in se recipiant, cum natu-
ra in habitum corporis, nociva ejicere
potest.

an- Condensata est exercitio vehemen-
ea, ti, & calore immoderato, qui portio-
ex nem ejus tenuiorem, absomit; & den-
ti- siorem relinquit. Cerebrum, Cilia,
ex- Penis, & scrotum, pinguedinem non
ate habent, nec infantes nuper nati.

Ufus

20 *De Membrana Carnosa.*

Ufus Adipis est, humectare partes calidas & siccas, ut cor & renes, motum faciliorem reddere, Partes munire, Calorem nativum fovere, Spatia vacua inter musculos, vasa, & cutim (ornamenti causa) implere; vasis quæ ad cutim perveniunt lectum fore, alimentumque in inedia præbere.

CAPUT VI.

De Membranâ Carnosâ.

Quartum integumentum commune est Membrana Carnosa, quæ Græce ὑμὴν σαρκώδης nuncupatur. Carnosa dicitur, quia in quibusdam locis (circa frontem, ambitum colli, & aures) abit in carnem musculosam.

Substantia hæc nervea generatur ex semine, & sensum habet exquisitum, ita ut si ab acri humore vellicatur, rigorem & concussionem excitet, sicuti in febribus à bile. æqualis est magnitudine

parte
, mo
s mu
spati
rutim
qua
, ali
tudine cuti, & figurâ similis, cui per
venas, arterias, nervos; & fibras mem-
braneas connectitur. Intexitur etiam
pinguedine, ita tamen ut membranæ
musculorum, per fibras tenuiores ad-
hæreat. Parti anteriori colli, fronti,
& musculo lato penitus affigitur, quod
ab illis vix separari possit, ita ut in fa-
melicis nil nisi membrana relinqua-
tur. Carnosior est versûs lumbos &
dorsum cui firmissimè adhæret, &
idedò à nonnullis inde oriri dicitur.

m-
osa,
pa-
ui-
um
u-
ex
n,
i-
ti
i-
e
Usus ejus est, vasa cuti disseminata,
cursu suo dirigere & roborare; mus-
culos internos defendere; vapores
istos sanguinis oleosos & aereos qui
serviunt generationi adipis continere,
ac condensare, ne defluant: Pingue-
dinem præservare, ne à continuo mus-
culorum motu liquecant; & vulne-
ratam cutem consolidare, quæ sine
carne accrescere non potest.

CAPUT VII.

*De Membranâ communi Mus-
culorum.*

DEtracto Panniculo carnosio, proximè sequitur communis musculorum ventris membrana, quantum commune corporis integumentum, quod (præter propriam cujusque muscoli tunicam) omnes musculos complectitur.

Sita est inter panniculum carnosum & musculos; nam supra & infra fibris affixa est, quæ tenuitate & congruitate araneam præeunt. Maximè visibilis est si in Epigastrica Regione separare incipias circa oram spuriarum, & sic à vertebra ad ternum.

Pertenuis nervosaque est ejus substantia, pervalida tamen & ita firmè musculis affixa, ut facilè (nisi à peritopectore) develli non possit.

Coloris est albi, & à musculorum
nervosis

De Musculis ventris inferioris. 23

nervosis fibris originem habet. Nutritur, & sentit more aliarum partium communium, & frigida & sicca est temperiei.

Ufus est musculos vestire, & in unione sua naturali continere, (nam eos circumdat instar cinguli) ne in motu dissiliant & dehiscant; musculis sensum communicare, & ab aliis separare. Tantum de corporis communibus integumentis. Proximè sequuntur partes propriæ continentes: viz. decem musculi, Peritonæum & omentum.

CAPUT VIII.

De Musculis ventris inferioris.

Post partes communes continentes, proximè sequuntur decem musculi qui (secundum fibrarum suarum positionem) ventrem inferiorem conte-

24 *De Musculis ventris inferioris.*

contegunt : utrinque numerantur quinque ; duo obliqui descendentes seu obliqui externi, duo obliqui ascendentes vel interni, duo pyramidales, duo recti, & duo transversi : omnes pariter figurâ, magnitudine, actione, vique, æquati : Ita mutuò compositi, quod obliquus ab uno latere descendens, cum diverso conjungatur, & sic de reliquis.

Musculi omnes alteri in quiete suâ sunt directi, sed in actione curvati. Hi ante actionem curvantur, & cum operantur, intûs flectunt, quâ cavitates inferiores facilè comprimunt.

Aliquando par unum, aliquando alterum elaborat : at cum omnia, tum æqualis est compressio, quæ cum diaphragmate movente, expulsio excrementorum, validæ expirationes, spiritus cohibitiones, & fætus expulsioniones, sequuntur. Præterea usus musculorum ventris est, dum quiescunt, contegere ac munire partes internas, & calorem internum fovere atque conservare.

Quam-

De Musculis ventris inferioris. 25

Quamvis Musculi ventris diversis partibus hæreant, à quibus dicuntur oriri, omnes tamen inseruntur ad lineam candidam ventris, (ubi tendones musculorum præcipuè obliquo- rum, ita conjuncti sunt, ut unicum videantur constituere tendonem) & ad ossa pubis. Linea alba inservit connectere omnes musculos ligamine communi ad uniendam dextram & sinistram; nervosa incipit à cartilagine ensiformi, & sic per umbilicum transiens (supra quem latior est secundum rectorum distantiam) ad commissuram pubis terminatur.

Præterea tendones musculorum ad ventrem pertinentes perforati sunt in inguine, ut detur transitus peritonæo, & duobus musculis cremasteribus, ad suspensionem testiculorum comparatis.

Jam pergamus ad particularem musculorum ventris descriptionem.

Primum par Musculorum quod in dissectione occurrit, est externum,

B

feu

De Musculis ventris inferioris.

seu obliquè descendens (ita dictum à
fibris, quæ à parte superna ad infer-
nam obliquè descendunt) quorum
substantia est partim sanguinea, par-
tim spermatica, sed portio carnosâ
prædominat. Par hoc (quod illis in-
fra conjungitur, per interpositionem
substantiæ viscosæ glutinis instar)
maximum & latissimum est, nam
totum ventrem oblique tegit. Princi-
pia habet varia triangularia, seu pin-
nas, à sextâ, septimâ, octavâ, nonâque
costâ, vel potius ex interstitiis costa-
rum, ortas; è quibus, singulis pinnis
singuli nervi porriguntur. Ab apici-
bus etiam transversorum processuum
vertebrarum lumborum, exoritur.
Musculi hi duo obliquè descendentes
in serratum majorem digitatim, inse-
runtur; Serrato etiam postico infe-
riori, & costis tribus infimis, conne-
ctuntur. Partes eorum carnosæ in
extremitate ossis ilium, membranæ
& nervæ in osse pubis & in lineâ albâ
circa medium Abdominis, terminan-
tur,

tur. In duobus locis sunt perforati, primò ad umbilicum, secundo ad inguina, in viris, pro exitu seminalium; in mulieribus, duorum ligamentorum uteri rotundorum & nerveorum, quæ prope nympham definit. Peculiaris usus est, cum oblique simul elaborant, partes supernas necnon laterales ventris utrinque comprimere.

Secundum par Musculorum est oblique ascendens, seu internum, quod cum fibris contrariis par prius interfecat. Mediam Abdominis portionem occupat, & figuram habet triquetram. Carnosum oritur ab appendice ossis ilii; membranosum vero à spinis ossis sacri, & sursum ascendens ilia tegit, usque ad Cartilagines costarum quatuor inferiorum veniat; & sic ad partem anteriorem alvi adductum, in lato nerveoque tendone definit; qui tendo supra umbilicum duplex apparet, ut Anatomici recentiores observarunt, unâ parte supra musculos rectos, alterâ parte infra: ut.

28 *De Musculis ventris inferioris.*

rectus quasi in vagina repositus sit, sed prope lineam albam reunitur, eidemque inferitur. In cartilagine etiam ensiformi, ad umbilicum & os pubis obvenit. Quatuor habet venas & arterias à muscula, quæ à lumbaribus oriuntur, & per regionem abdominis necnon peritonæi disseminantur, nervos etiam accipit à vertebra lumbarium, qui secundum transitus fibrarum inseruntur. Horum peculiaris usus est, cum obliquè simul elaborant, partes infimas necnon laterales ventris utrinque ad pubem comprimere.

Tertium par Rectorum est, ita dictum à fibris rectis, quæ secundum rectitudinem corporis decurrunt. Oritur secundum nervorum insertionem ab utroque latere cartilaginis ensiformis à sterno, cum lato & carnoso principio, & sic per longitudinem abdominis extensum, tendine in os pubis definit, cui etiam inferitur. Varias habet intersectiones nervosas, quarum

quarum una semper est directè subter umbilico, duæ & aliquando tres supra; omnes ad roborandas fibras carnosas constituuntur, quæ aliàs per longitudinem frangi possint, & ad rectos obliquis ascendentibus & descendentibus musculis, connectendos. In interna rectorum superficie decurrit Epigastrica ascendens & mammaria cum ramo venæ cavæ, quæ subter claviculas transit. Hi rami utrique cum suis arteriis, circa medium musculi coeunt; ubi paulatim supra umbilicum per anastomoses conjunguntur. Quæ anastomosis consensum magnum inter uterum & mammas, abdomen & nares efficit. Quatuor habet nervos, qui ab intercostalibus fluunt, at ab infimis vertebrais sterni procedunt, & sic peritonæum perforantes, se rectorum intersectionibus aut distinctionibus inserunt. Usus rectorum est, ut partem inferiorem pectoris deorsum trahant, quod superna meliùs extendatur, ut in expira-

30 *De Musculis ventris inferioris.*

tionibus magnis violentibus accidunt, ut comprimant ventrem ad dorsum, expulsionemque excrementorum adjuvent.

Quartum par Pyramidalium est dictum à figurâ. Carnosum, oritur ab externo osse pubis, cui etiam nervi porriguntur, & desinit in medio Lineæ albæ, cum tendone rotundo & gracili, qui modò usque ad umbilicum producit. Pyramidalium sinister dextro sæpissimè brevior angustiorque apparet; quorum longissimus, quatuor digitorum latitudinem raro excedit. Quanquam in nonnullis deficient, & præsertim dexter, caro tamen superjecta supplet defectum. Usus Pyramidalium est vesicam dum mingimus leniter comprimere ad urinæ excretionem, ideoque tendones suos intra rectos immittunt (à quibus per fibras dispares, & membranam peculiarem distinguuntur) in eam peritonæi partem, quæ vesicam includit. In violentis excretionibus

De Musculis ventris inferiores. 31

bus cum cæteris elaborant; unde Succenturiati nuncupantur.

Quintum par transversorum est sic dictum à fibris transversis, quæ secundum latitudinem corporis excurrunt. Peritonæo ubique (nisi ad pubem) contumaciter adhæret, & figuram habet quadrangularem. Hi muscoli orti ab apophysibus transversis vertebrarum lumbarium & ab ossibus ilii, sub extremitatibus cartilaginium costarum potharum subtercluduntur, (ubi diaphragmati nectuntur, & fibras habent continuatas; adeò ut diaphragma pro excretionedeorsum trahant) & sub recto musculo per latam aponeurosim ad lineam albam desinunt. Horum peculiaris usus est partes medias & laterales ventris, & colon præsertim, comprimere.

CAPUT IX.

De Peritonæo.

Post omnes Musculos Abdominis, proximè sequitur Peritonæum, quod tenuis est membrana araneæ instar, omnibus inferioris ventris partibus, circumtensa. Superficies ejus externa fibrosa est, & nonnihil aspera, ut firmitus musculis adhæreat: interna glabra & sicut humore unctuosissimo oblita, ne lenitatem intestinorum offendat.

Inter omnes corporis membranas hæc est amplissima, (nam totum ventrem inferiorem succingit) & figuram habet ovalem. In viris crassior est ab umbilico ad cartilagine[m] ensiformem, non solum ut ventriculus se melius extendat, sed ut partium caliditatem præservet, concoctionemque promoveat: In mulieribus verò crassior ab umbilico ad pubem, ut in conceptione juxta mole[m] & uteri amplitudinem dilatari possit.

Sper-

SpermatICA hæc substantia producit mesenterium ; & omnibus ventris partibus , scilicet , ventriculo , Hepati , Renibus , Intestinis , utero , &c. membranam contribuit. Pars ejus superior diaphragmati arctissimè adnætitur (unde eo inflammato hypochondria sursum convelluntur) inferior ossi pubis & ilii , anterior lineæ albæ & transversorum musculorum tendinibus.

Externa etiam Peritonæi membrana lumborum vertebri firmè adhæret (ubi crassior est & nisi fracta separari non potest) ex quarum ligamentis , vel potius periosteo , originem accipit : interna nullum habet cum vertebri nexum. Revera ubique est duplex , quia ex membranis duabus consistit ; quarum interna , brevior est externâ , quia non comitatur externam usque ad testes , sed in Abdominis cavitatibus desinit. Tanta est tunicarum ab umbilico ad pubem distantia , ut inter se vesicam compre-

hendant. Duplicatura ejus etiam omentum, mesenterium, & ligamentum hepatis vestit.

Supra, tria habet foramina, unum ad dextram pro transitu venæ cavæ, alterum ad sinistram, ut per eum cesophagus stomacho sit unitus: Tertium pro transitu aortæ, venæ sine pari, & nervorum sexti. Infra, circa anum, cervicem vesicæ & uteri, vasaque, ad crura descendencia, perforatur; antè in fœtu, ubi umbilicus est, sed postea occluditur. Productiones etiam sunt duæ ob vasa spermatica descendencia ad testes, quos externa peritonæi membrana obvolvit, & propriam tunicam constituit erythroidem.

Venas & arterias à vasis diaphragmaticis, mammariis & epigastricis, aliquando à feminalibus, accipit. Ramos nervorum habet aliquos, sed parvulos, ex iis musculorum ventris, à quibus, sensus peritonæo communicatur.

Ufus est, ad excretionem promovendam.

vendam, ventriculum & intestina in parte anteriori (prout supra à diaphragmate) comprimendo ; ad partes ventris infimi vestiendas ; ad vasa cursu suo roboranda ; gracilia enim inter membranas hujus peritonæi duplicatas, sunt custodita) & ad omnes partes in sede sua naturali, ne dissiliant, continendas.

CAPUT X.

De vasis Umbilicalibus.

Vasa Umbilica sic dicta, quia umbilicum pertranseunt, sunt quatuor: Vena una, Arteriæ geminæ & brachus interjectus.

Vena umbilicalis (nutritula embryonis dicta, quia fœtus eâ totis mensibus nutritur) est omnium prima, imò omnibus corporis partibus, quoad carnosam suam substantiam perfectionis rudimentum : Et ante ulla viscera cum arteriis umbilicalibus ex se-

mine immediatè conformatur. Hæc vena (cujus nodi sanguinis morationi inserviunt, ut exquisitiorem pro nutritione fætus elaborationem recipiat) à radicibus portæ originem habet in concavâ hepatis, cujus fissuram penetrans, inter duas peritonæi tunicas ad umbilicum progreditur.

Arteriæ geminæ ex iliaticis prodeunt, vel potius illic inferuntur, & vesicæ latera perreptantes, cum vena, ut supra, feruntur. ὀμφαλὸς verò sive umbilicus (cujus summitas ἀκρομφαλίων pars superna ἐπομφάλιον, inferna ὑπομφάλιον, cutis circumiens γράττα, à rugis fortasse, quasi aniculam dicas) ab Aristotile ῥιζὰ γαστρὸς vocatur, quia vasis prædictis, tanquam è fibris radicis, fætus nutrimentum à placenta (tanquam ex terra) attrahit. Umbilicales arteriæ quibus fætus transpirat, sanguinem vitalem ad aortam deferunt, è quâ ad cor vitæ calorisque fætus nativi præservandi causâ affluit.

Quar-

Quartum vas (urachus dictum) à vesicæ fundo provenit, & inter geminas peritonæi tunicas ad umbilicum adit. Canalis est urinæ ad Amnion abductioni ordinata. Varolius totam in vesicâ urinam usque ad partum affirmat, unde infantes primò die tantopere mingunt.

Quatuor hæc vasa in umbilico occurrentia, post partum in Ligamenta degenerant, ad hepar & vesicam (ne moveantur) firmiter retinendum.

CAPUT XI.

De Omento.

Post Peritonæum sequitur Omentum quasi operimentum, Græcè ἐπιπλοον à supernatando dictum, quia intestinis veluti innarat. Consistit ex duabus membranis (quarum una supra aliam incumbit) quas accipit à Peritonæo. Subtiles & leves sunt, ne pondere gravent: Anterior

exteriori membranæ ventriculi ad fundum, Cavæque lienis parti, alligatur. Posterior colo intestino nec non duodeno adhæret: Hepati etiam vesicæque biliaræ cum fibris membraneis adnectitur.

Spermatica hæc substantia ob venarum multitudinem multum adipis habet, inter quem, glandulæ sunt parvæ sed plurimæ, quæ humidum fæculentum exugunt, itaque omentum Mappa ventris appellatur. Figura est Marsupii, quia gemina ubique & adeo disjuncta, præsertim in ea parte omenti quæ supra intestina expanditur, ut manus introduci queat.

Infra umbilicum se extendit, rarò ad os pubis, & tunc in mulieribus pinguioribus sterilitatem frequenter parit, os uteri comprimendo. Venas solum accipit à venâ portâ; Arterias à cæliaco & mesenterio ramo, exiguosque nervos à ramulo sexti, ut non sit omnino sine sensu.

Ufus est, ut Sustineat ramos venæ portæ,

portæ , cæliacæque arteriæ , qui in ventriculum , lienem , duodenum intestinum & colon , transeunt ; ut sordes lienis accipiat , sicut enim in Hydropicis plenum est aquis , sic in melancholiâ hypochondriacâ lienisque passionibus , sanguinis serosi necnon sæculenti receptaculum est ; ut ventriculum , colon & duodenum Dorso connectat ; hepar lienemque simul copulet ; ut vapores istos intra alvum (sicut in Reticulo) volantes contineat ; eosque in adipem convertat ; quæ ad fundum ventriculi fovendum , pariterque ad intestina humectanda , Caloremque eorum naturalem alendum , inserviat.

CAPUT XII.

De Intestinis.

ORdine sectionis sequuntur intestina , quæ sunt corpora oblonga , rotunda , concava . varièque circum-

cumgyrata ne alimentum, ante absolutam chyli distributionem, statim elabatur. Græce *ἔντερα* dicuntur, quia in intima corporis parte sunt collocata. Connectuntur per Mesenterium, quo & omenti interpositione dorso renibusque colligantur, & sic per ossis ilii cavitates sustentur.

Consistunt ex tribus tunicis. Exterior seu tunica communis immediate est ex membranis mesenterii, quamvis mediatè à Peritonæo. Media est valida & fibris carnosis plena, ad calorem, quo juvatur concoctio, meliùs adaugendum. Interior nervosa ac rugosa est, pariterque membranè crustâ instrata, ne meseraicarum [lactearum] ora, quæ exfugunt partem chyli tenuiorem instar hirudinum, obstruantur. Muco etiam pituitoso est oblita, ac veluti loricata, ne contactu bilis transeuntis tunica lædatur.

Membrana interior fibras habet obliquas ad retinendum; media transversas

versas ad expellendum; exterior rectas ad contrahendum; & hæ (quæ ad transversas roborandum dantur) pauciores sunt in tenuibus, in Crassis plures, præsertim in recto. Fibris eorum transversis quicquid continetur expellitur. Et motus hic peristalticus dicitur, quo sensim per partes intestina supernè deorsum contrahuntur.

Præterquam hæc media & interior tunica quæ propriæ nuncupantur, densiores sunt (præsertim in colo & Recto) Primum, ad facultatem expulsivam juvandam. Secundum, ad intestina in morbis aliquibus e. g. in dysenteriis, præservanda. Utræque tamen tunicis ventriculi sunt molliores & tenuiores, quia ibi dura & inconcocta, hic plerumque instar papæ mollia, recipienda sunt.

Intestina (Pyloro conjuncta & usq; ad anum continuata) pinguedine extrinsecus obducuntur, quæ calorem nativum focillat ac præservat.

Quoad

Quoad longitudinem verò, sexies corpus excedunt in quo continentur. Venas habent à portâ: arterias à cæliacâ, nervosque à sexto pari.

Quanquam intestina sint continuata & sine divisione, respectu tamen membranarum variationem recipiunt: Aliquæ enim sunt tenuia, quia tenues membranas habent. Et hæc sunt tria; Duodenum, Jejunum & Ilion; quæ chylum perficiunt ac distribuunt. Aliquæ sunt magna & crassa, quia crassas habent tunicas, & partem succi crassiorum absolvunt, pariterq; hæc sunt tria; Cæcum, Colon, & Rectum. Nunc de his omnibus ordine loquemur.

Primum tenue intestinum Duodenum dicitur, à Galeno *ἐκφυσίς*, quasi productio, scilicet ventriculi; ab Herophilo *δωδεκαδάκτυλον*, quod olim duodecim digitorum transversorum longitudinem æquabat. Hodie verò in nostris corpusculis ultra quatuor se raro extendit. Incipit in dextro

dextro latere à Pyloro subter ventricu-
lum, & ad circumvolutiones rectà
descendit. Crassius est reliquis tenui-
bus; sed angustiori cavitare, ne Chy-
li transidus nimium festinet. Venam
accipit brevem à trunco venæ portæ,
quam intestinale vocamus, arte-
riam à dextro cæliacæ ramo; & utræq;
lineâ rectâ secundum intestini longi-
tudinem ad jejuni principium, defe-
runtur. Nullam habet meseraicam,
sed sine infimo à vesica biliaria po-
rum admittit, qui intestinum pene-
trans, inter duas membranas deor-
sum usq; ad ileon repit, ubi membra-
nam anteriorem perforans, excremen-
ta humore bilioso, inficit, & expul-
sionem adjuvat: si verò bilis per mea-
tum cholidocum fluens, exitu pro-
hibita sit, resultat in ventriculum &
vomitum efficit. Supra pancreas si-
tum est, ut intestinum humore lento
humectet.

Secundum *vñss* jejunum dicitur,
quia in sectionibus sine Chylo repe-
ritur.

ritur. Vacuitatis causa triplex est, prima, vicinitas hepatis Chylum exsurgentis. Secunda, Magnitudo copiaque meseraicarum [lactearum] venarum. Tertia, liquiditas chyli transeuntis. Ortus est ubi gyri primùm observantur in dextro latere sub colo, & supra umbilicum; in qua regione totum jacet jejunum. Coloris est lividi, præsertim circa ejus principium, & duodecim palmos longitudine, latitudine verò, digitulum (nisi inflatum) non, excedit. Terminatur in ileo, & in ortu suo porum habet Cholodocum.

Tertium dicitur ileon ἰλεὺς ὁ περιεστρεφόμενος, à circumvolvendo, quod plurimas habet circumvolutiones, ad moram chyli utiliore. Oritur à jejunum ubi venæ meseraicæ pauciores sunt, & sub renem dextrum transiens, sursum ascendit versus latus sinistrum, & circumagens in cæco desinit. Situm est subter umbilicum ad ilia & coxas utrinque; Et quanquam
jejunum

jejuno fit continuatum & similis substantiæ, tamen Chylø non sic indiget, nec venis meseraicis ita abundat. Intestinum hoc, in quo excrementa fiunt, viginti duo palmos longitudine propemodum, at unum tantummodo digitum latitudine, æquat. Ileon Sedes est iliacæ passionis (quæ excrementorum vomitum infert) & frequentius delabitur in scotum, quod Herniam intestinale[m] producit.

Quartum intestinum Ordine, & crassum primum, dicitur Cæcum, propter usum obscurum, quem habet in adultis, & quia uno tantum orificio reperitur. Hoc perpusillum in hominibus, & ad finem ilei, colique initium, processus instar vermiformis, acuta fine, propendet. Adnectitur reni dextro, peritonæo, mediante, sed à mesenterio liberum. Quatuor pollices longitudine, at unum latitudine æquat. Usus appendiculæ hujus membranæ est, dum fætus in utero manet, ad recipienda ista excrementa
liquida

liquida quæ pluribus mensibus collectantur, igiturque ab intestinorum numero excludenda non est. Sed postea cum infans adolescit usus appendiculæ cessat, quoniam excrementa quantitate decrescientia, in cæcum non sunt adacta, adeo ut latitudine contracta sit, & reliquis intestinis angustior.

Quintum intestinum ordine, & crassorum secundum dicitur colon, ὑπὸ τῇ κελύξει, à torquendo, quòd in eo Sedes est colicæ passionis; vel à καλύνω retardo, quia transeuntes remoratur fæces. Principium hujus intestini, ab Antiquis Cæcum dicti, rotundum est instar Globi, peramplum & ullâ intestini parte capacius. Oritur circa os ilium dextrum, & reni ejusdem lateris adhæret, inde sub hepate sursum reflectens, interveniente omento, ventriculi fundo, lien, renique sinistro valdè, connectitur, unde facto flexu, in recti principio desinit. Intestinum hoc supra tenuia

tran-

transiens figurâ literæ Romanæ S. non dissimile plurimas habet Cellulas (ad meliorem fæcum elaborationem) & substantiâ cæteris carnosius est. In ejus transitu sub cavitate hepatis vesicam biliariam attingit, cui cum fibris membraneis nonnunquam nectitur, & per quam luteo colore, expulsiõis causa, inficitur, qui à bilis transfudantis parte tenuiori procedit. Ad coli initium reperitur valvula crassa membranosi instar circuli, quæ refluxum sordium & clysteris ascensum in ileum impedit. Valvula hæc sursum spectat, quia excrementa ex ileo in colon ascensu, non descensu, abducuntur. Vinculum habet proprium, quo cellularum ordo continetur. Et quia humore rorali pinguedinis mesenterii destituitur, natura fimbrias adiposas ad humectationem istius intestini sparsim circumjecit. Singulari etiam fruitur ligamento, quo superis, inferisque partibus conjungitur. Colon palmas octo vel novem

vem longitudine frequentius æquat, & latissimum necnon amplissimum est omnium, ita ut per magnitudinem ejus flatûs receptaculum fiat, qui hic & genitus & per aerem ab infra receptus est.

Ultimum intestinum ab extensionis modo Rectum vocatur. Unum palmum cum dimidio longum est, latum tres digitos, corpulentum, crassum ac carnosum, ut validius foret ad expulsionem fæcum, quæ in extremitate coli Rectique intestini obdurare solent. Principium ejus est in summo ossis sacri, inde deorsum transit ad extremitatem coccygis, cui peritonæ interpositione, subter vesicam in viris, in mulieribus sub utero, firme connectitur. Unde harum partium in utroque sexu consensus.

Ad recti finem musculus figitur orbiculatus, Sphincter dictus, vel anconstrictor, ab infimis ossis sacri partibus ortus, ano, carneis transversisque fibris latè circumfusus,

excre

excrementa involuntariè delabantur, quæ validè continere, recti proprium est, donec irritatâ facultate expellenda sint. Præterquam duo alii sunt muscoli, lati ac membranosi, qui ad extremum hujus intestini utroque latere descendunt, ab ossium pubis sacrique ligamentis exorti, qui supra sphincterem inserti, anum sursum retrahunt post excretionem (unde Levatores nominantur) & penis radicem, cui, in viro, in fæminâ vero vaginæ uteri, sese conjungunt.

Rectum duplices habet venas. Interna frequentius oritur à mesenterica sinistra, quæ ramo splenico interdum conjungitur, unde Hæmorrhoides internæ. Altera ab Hypogastricoramo cavæ: Hinc externæ. Arteriæ etiam comitantes venas sunt duplices: prima, à mesenterica inferiore: secunda, ab Hypogastrica. His quatuor nervuli, ab extremo spinalis medullæ derivati, sese conjungunt.

Ufus omnium intestinorum est, Chylum recipere, concoquere, distribuere, eamq; retinere, ne continua fiat ingestio & egestio; etiamq; excrementa tertiae concoctionis exportare.

CAPUT XIII.

De Mesenterio.

Sub intestinis est mesenterium, quod substantia est partim adiposa partim spermatica. Μεσεντεριον dicitur quoniam ἐν μέσῳ τῶν ἐντέρων locatur. Duplici constat membranâ densâ ac robustâ, ad primam & tertiam lumborum vertebram à peritonæi tunica interiori, exorta. Figura ferè circularis est, & innumeras habet venas fibrarum instar ad arboris radicem; quæ ad augefcentes in portam tandem iliabuntur.

Quod ad venas lacteas quæ per mesenterium disseminantur, & in alium quem

est, quem truncum communem reliqua-
rum more non coeunt, videntur po-
tius radicem & fundamentum habe-
re in pancreate; & hinc & illinc di-
spergi. Vascula hæc vehunt Chylum
ad hepar, & venæ meseraicæ reve-
hunt sanguinem ad intestina nutrien-
da. Arteriæ etiam infinitæ à cælia-
ca propagatæ has venas comitantur,
quæ per motum continuum intesti-
na vitali spiritu reficiunt atq; à cor-
ruptione conservant. His nervi plu-
res sese jungunt, ab internorum plexu
pari sexti, (qui membranæ instar se
expandentes, arteriarum ramos calo-
ris causa investiunt) lumborumq; me-
dullâ. Hi nervi cum venis & arteriis
in centrum mesenterii receptis, per
ejus membranas ad intestina disper-
guntur.

Multis effarcitur glandulis, qua-
rum major est in Centro; ubi vasa
sunt collecta atq; distributio facta,
ob firmitudinem & divisionem atq;
ad compressionem illorum impedi-
dam,

dam, quæ aliter distributionem Chyli ac sanguinis retardare possit; & sic atrophiam universalem efficit, ut quum Scirrhum patiuntur. Inter glandulas copia est adipis ad spacia implenda, & calorem naturalem fovendum.

Glandulosa hæc substantia, nutritrix medicorum dicta, dividitur in *μεσάραιον*, quod est ea portio mesenterii quæ tenuia intestina in medio ventris colligat: & *μεσώκωλον*, quod colon in dextro & sinistro latere connectit. Adnectitur etiam Recto, quod Appendicula mesenterii nuncupatur.

Ufus ejus est, ut sit vinculum commune ad intestina lumborum vertebris annectenda; & ut roboret vasa quæ membranas mesenterii percurrunt.

CAPUT XIV.

De Pancreate.

PAncreas est corpus laxum ac glandulosum, ad attenuandum purgandumque Chylum, eumque jecori lienique præparandum, antequam in sanguinem convertatur, ultimum.

Nectitur primæ lumborum vertebræ per membranam omenti. Intestino duodeno arctè adhæret, tanquam ex eo magnam chyli portionem eliciat; sed adhæsiō ejus lieni non ita firma est. Connectitur etiam cum membranis tenuibus lobo jecoris fundoq; ventriculi, subter quem mollis instar pulvinaris subjacet.

Chylum susceptum hepati subministrat, non per venas ullas à porta descendentes aut arterias, sed per venas lacteas, sic dictas à colore earum albicante, qui in sectione animantium tantummodo videndus est. Sunt longa

& vascula rotunda, ex membrana tenui producta, à pancreate sursum ad jecur, circa locum ubi truncus venæ portæ descendit; deorsum verò ad intestina, minutissimis propaginibus dispersa.

Lactearum distributio (cujus origo haud aliunde quam à pancreate rectius deducitur) est diversa. s. g. aliæ ad Mesenterium progrediuntur, aliæ ad hepar, aliæq; ad truncum cavæ derivantur. Hæ parvulas habent valvulas quæ chyli suscepti ad intestina regressum impediunt.

Singularis etiam in pancreate canalis observanda est, nuperrimè inventa, quæ longitudinem transiens, jejunum ad meatum cholidoci foramen inseritur. Oculo magis intento speciem venæ repræsentat, & ad excrementa pancreatis, vel lienis potius illuc deferta, depurganda inservit; quâ igitur obstructa pancreas tumescit.

Spongiosa hæc substantia glandulis est plena, ut omnes sanguinis crudas
por-

portiones excipiat quas omentum & mesenterium continere non possent; & quia officium lienis agit, sanguinem tingens eumq; pro hepate depurans, lienis vicarius nuncupatur. Tota quasi pinguedo in obesis videtur. In gracilibus rubicunda carniq; simillima, sed ad intra candida chyloq; plena, ut in sectione animantis apparet; & si naturalem conformationem servet, quatuor digitis latitudine adæquat. Interdum tamen ita turgida est ut comprimat duodenum & ibi liberum chyli descensum impediat, ita ut vomitum efficiat. Aliquando etiam patitur scirrhum, qui vasa comprimendo consumptionem producit. Revera (cum mesenterio) plurium morborum Hospitium existit. Sedes februm intermittentium hypochondriacæque melancholiæ, & quasi Sentina in quam omnes mali humores deferuntur.

Ufus ejus est, ramos venæ portæ, & arteriæ cæliacæ, nervorumque divi-

fiones à compressione fulcire ac munire: præsertim ramum splenicum, qui lienem ingreditur, Ventriculi etiam concoctionem juvare per vapores humidos, ut in balneo Mariæ.

CAPUT XV.

De Vena Porta.

Vena Porta oritur ex cava jecoris parte inter duas eminentias exiguas, ne à vertebriis comprimatur. Hæc vena post cavam est maxima, figurâ calami instar, rotunda ac fistulosa, & ex tunica propria, unaque communi à peritonæo componitur.

Literati hanc venam arbori assimilantes meseraicas cæterasque infimi ventris radices, & truncum in jecore constituunt: ita ut radices per hepatis substantiam (sicuti à principio distributionis & radicationis) dispergantur.

Truncus indivisus emittit venulas
duas

duas à parte anteriori ad vesicam biliariam, quæ cysticæ gemellæ dicuntur; aliam verò venam ad ventriculum, ideoque gastrica dextra nuncupatur. Que ad ramos, Superiores per cavam hepatis partem disseminantur. Inferiores oriuntur ad latus dextrum & sinistrum.

A latere dextro tres rami seu venæ procedunt. Prima, Gastroepiploica dextra, quæ ad fundum ventriculi & membranam omenti superiorem pertingit. Secunda, intestinalis, quæ ad medium duodeni jejunique initium transfertur. Tertia, mesenterica, quæ in tres venas subdivisa est: quarum duæ dextræ mesentericæ dicuntur, & in jejunum, ileon colique portionem abeunt. Altera mesenterica sinistra, quæ cum ramis plurimis in mediam mesenterii partem dispergitur, & in istam coli regionem, quæ à dextro latere ventriculi ad rectum pertingit. Ex hac vena hæmorrhoidalis interna procedit, quæ quan-

quam unica sit, plurimos habet ramos circa anum dispersos.

Ex latere sinistro Ramus splenicus exoritur, & ab eo plurimæ propagines, aliæ ante, aliæ post ejus divisionem.

Ante divisionem venæ provenientes sunt, primo Gastrica minor & sinistra, quæ partem ventriculi posteriorem aggreditur. Secundo Gastrica major, quæ subter ventriculum ad orificium ejus superius cum tribus repit ramis; quorum medius Coronarius stomachicus dicitur, quia os ventriculi circundat. Tertio epiploica dextra, quæ ad latus dextrum membranæ inferioris omenti, & ad colon cui nectitur, attinet quarto: Epiploica postica, quæ cum duplici ramo in tunicam omenti inferiorem ubi colon fixum est, transit: quinto & ultimo Pancreæ sequuntur venæ, quæ (tanquam capilli minores) pancreas ineunt.

Post divisionem ex ramo superiori
oritur

oritur vena insignis, vas breve communiter dicta, quæ fundum ventriculi sinistro in latere penetrans, inter tunicas repit versus orificium, ubi succum melancholicum ad appetitum excitandum, ingurgitat. Nonnulli conjunctionem inter vas breve & phrenicam observârunt, quæ ramus est cavæ, ita ut hæc modo sanguis in lienosis per nares expurgari possit. A Ramo inferiori duæ venæ procedunt, prima Epiploica sinistra, quæ ad latus inferioris membranæ omentri sinistrum, transit. Secunda Gastroepiploica sinistra, quæ cum recta se jungit, & ventriculi fundum obit.

Ufus est partes à Cava intactas nutrire, & sanguinem ab hepate ad intestina deferre.

CAPUT XVI.

De Arteriis Abdominis.

Aorta à Ventriculo cordis sinistro originem accipiens partitur

in truncum minorem cuius sedes superior, & maiorem cuius inferior existit; ac ad extremitates descendit. Aliquibus ejus ramulis vena porta, aliis cava attenditur. Qui comitantur ramos venæ portæ, sunt tres: Cæliaca arteria, mesenterica superior & inferior.

Cæliaca (sic dicta quod plurimos ramos ad ventriculum mittat) oritur à parte anteriori aortæ ad spinam dorsæ, & divitur in ramum dextrum graciliorem; atque sinistram amplio-rem, uterque quasi ab unico radice oriuntur, & sub ventriculi regione postica venæ portæ in pancreatæ annectuntur.

Dexter ad Hepatis cavum ascendit, & nonnihil progressus, ab altiori parte mittit Gastricam dextram, & Cysticas gemellas; Ab inferiori epiploicam & Gastroepiploicam dextram, etiamque intestinalem, ad imitationem venæ portæ; in quot enim ramos porta, in tot etiam arteria cælia-

ca, dividitur, quæ tamen pulsum habet à corde, & motum ipsius aliarum arteriarum more sequitur.

Sinister vel arteria splenica, per pancreas ad lienem transit. Dextro major est, nè facilè obstruatur; vitales enim spiritus ad lienem defert, etiamq; fæculentam sanguinis partem aortâ contentam in eum exurgitat. Arteria hæc, venæ splenicæ (in capite præcedenti descriptæ) perpetuè conjungitur, & todidem fortitur ramis, in eodem modo-positionis, ejusdemque appellationis, brevitatis igitur causâ non repetemus.

Mesenterica superior in supernam mesenterii partem distribuitur, & arterias meseraicas in jejunò, ileo, colique portione conficit.

Mesenterica inferior sub latus infimum mesenterii excurrit, & præsertim in latus coli sinistrum etiamque in Rectum dispergitur, & cum venis ad anum descendens arterias hæmorrhoidales constituit. Utræque ab an-

teriori latere aortæ procedunt, superior infra cæliacam, inferior infra spermaticam.

Uſus earum eſt, partibus calorem communicare, & motu ſuo, vitalique ſpiritu meſenterium cum inteſtinis, à corruptione conſervare.

CAPUT XVII.

De Ventriculo.

Ventriculus Græcè γαστήρ, dictus, pars infimi ventris organica eſt, quæ cibum aſſumptum, dentiũmque molitione præparatum, in ſuccum albicanti cremori ſimilem convertit, quem chylum priſci nuncuparunt. Triplici conſtat membranâ, quæ extenditur cum cibus recipitur, contrahitur autem cum digeritur.

Exterior ſeu membrana communis quæ oritur à peritonæo, levis eſt, plana ac albicans, & ita firmè adhæret ut vix ſeparari poſſit.

Media

Media quæ originem accipit à pericranio, carnosior est, ut caloris plusculum possideat: Plures fibras habet transversas (& aliquot obliquas) quæ contractæ, quicquid in cavitate ventriculi continetur, per singultum expellunt. Fibras etiam circulares accipit circa orificium superius ad eum claudendum, quâ vaporum ascensus in cerebrum impeditur, & concoctio acceleratur.

Interior tunica in quam vasa terminantur, nervosa est, & originem accipit ex membranis cerebri, quæ nervos descendentes à tertia quartaque conjugatione ad os ejus comitantur; tunica oesophagi, & particularum omnium in ore continuata est, (ut nihil ventriculo ingratum recipiatur) quod à flavedine linguæ & oris amaritudine apparet cum ventriculus bile abundat. Triplices habet fibras: rectas, obliquas & transversas; quæ attractioni, retentioni, & expulsionis inserviunt. Rugosa est hæc tunica,
ut

ut melius dilatari possit. Rugas verd
habet ob curstam carnosam ac mucilaginofam sibi ad hærentem, ut melius ab indigestis durioribus defendatur.

Ventriculus inter lienem, cavita-
tem hepatis, atque intestina sedem ob-
tinet, ut vicinarum partium calore ad-
jutus, cibi concoctionem melius ab-
solvat. In latere sinistro diaphragma
ferè tangit, nimis igitur repletus, mo-
tum diaphragmatis impedit, dyspnæ-
amque parit.

Propria ejus connectio est cum
œsophago, & intestinis, per duo ejus
orificia; cum cerebro per nervos;
cum jecore & liene per venas; cum
corde per arterias; & partibus omni-
bus naturalibus per membranam ejus
communem.

Orificium superius quod stoma-
chus dicitur, ad latus sinistrum tendit
prope spinam: inferiore capacius est,
ut cibos omnis generis melius reci-
piat. Sedes est appetitûs naturalis, &

sen-

sensus est exquisiti, quia duplici nervo stomachico coronatur. In nonnullis obmærorem ita contractum est, ut nihil durum deglutire possint.

Orificium inferius quod nuncupatur Pylorus ad latus dextrum inclinat sub cavitate hepatis. Superiori angustius, utraque verò altitudine sunt æqualia; ne liquida & solida alimenta ante coctionem absolutam elaborantur. Hoc intra, circulum habet crassum instar musculi orbicularis, qui interdum est Schirrus, & aperit clauditque impulsu naturæ, non voluntatis. Si laxus sit anhelitum foetidum à vaporibus intestinorum suæque cavittis efficit. Præter hæc duo orificia in ventriculo, observatur fundus sive pars inferior, carnosior, quia ibi coquitur alimentum.

Instrumentum hoc chylicationis (si fuerit ritè conformatum) Sphæricam figuram oblongam refert, & comparatur tibiæ utriculari, præcipuè quando cum duodeno & œsophago

phago consideratur. Substantia nervosa est ac membranosa: aptior in repletionem ad extentionem & in vacuitate ad constrictionem. In Gulosis & Heluonibus per continuam repletionem tenuior, & sic corrugationi inepta, fit: Hinc ventriculi imbecillitas.

Hæc sunt vasa, sex venæ à Porta: scilicet, Gastrica dextra, Gastroepiploica dextra, Gastrica minor, Gastrica major, unde coronaria stomachica, Gastroepiploica sinistra, & vas breve. Hæ omnes vehunt sanguinem ad ventriculum nutriendum.

Arterias omnes venas comitantes (Gastricâ minori exceptâ) à cæliaca accipit. Nervos item à sexto pari; duos ad orificium à recurrentibus, qui os superius obeunt, ac si ex solis nervis compositum esset. Hinc sensus exquisitus. A nervo sinistro ramus ad Pylorum transit, ubi se diffusus, ad cavitatem jecoris excurrit. Duo alii sunt qui ad fundum repunt. Alii ab istis sunt qui lieni inseruntur.

In

In nonnullis meatus est à Vesica biliaria qui bilem in ventriculum transfert. Hinc vomitiones istæ biliosæ.

Uusus est cibum & potum recipere atque in chylum convertere.

CAPUT XVIII.

De Hepate.

HEpar substantiâ sibi propriâ constat & meritò inter partes principales annumeratur, quia cordis secunda, potestas ejus invenitur. Sedes est animæ vegetativæ, venarum scaturigo, sanguinis, spiritusque naturalis officina.

Situm est in hypochondrio dextro, sub nothis costis, oppletque amplitudine suâ totam illam cavitatem usque ad cartilaginem ensiformem. Aliqui sub diaphragmate digiti transversî distantîâ collocant, ne motum ejus impediat. Nectitur verò superius Septo transverso, mucronatæque pectoris

pto transverso, mucronatæque pectoris cartilagini, per ligamentum validum ac membranofum. Posterius lumborum vertebriis, peritonæi intervallo; inferius abdomini per ligamentum umbilicale cohæret.

Parsejus superior plana est ut diaphragmati cedat, pars verò inferior cava est & inæquabilis, ut melius foveat ventriculum, locumque vesicæ biliaris idoneum constituat.

Magnitudo jecoris in homine (quæ digitorum longitudine dignoscitur) vasta, figuraque propemodum rotunda. Substantia est instar sanguinis concreti, rubra & mollis, membranâ tenui à peritonæo obdacta; inter quam & parenchyma pustulæ interdum oriuntur.

Instrumentum hoc sanguificationis (quod Sedes amoris dicitur) fissurâ singulari venam umbilicalem emittit, quæ in adultis in ligamentum obduratur.

Pars maxima radicum venæ portæ
(quæ

(quæ nigro colore suo) in concavâ hepatis, sed major pars radicum cavæ (quæ albedine suâ dignoscitur) in convexâ, disseminatur; omnes verò per anastomosim commiscuntur, quæ plantarum insitioni quàm maximè repræsentat; quamvis aliquando cavæ radices extremitates suas in medio radicum portæ infigant, qua sanguis è radicibus portæ in cavam excurrit, adeò ut hæ radices plexum venarum mirabilem, ob absolutam sanguinis & confectionem & perfectionem, constituent. Insignis etiam est anastomosis, quæ utrisque truncis est tanquam communis transitus. Harum venarum anastomoses vel conjunctiones diligentius notandæ sunt, quia per has transit materia peccans, quando purgationibus habitum corporis evacuamus.

Præterea notantur Surculi meatûs cholidoci inter radices portæ dispersi, atque Ramuli venarum lactearum qui juxta truncum portæ, cavam Hepatis regionem

regionem subeunt. Paucae etiam arteriae à cœliaco ramo dextro venas comitantur. Denique duo nervuli unum à stomachico, alterum à costali, per membranam ejus (non per substantiam) distribuuntur.

Totus fons sanguinis elaboratur in hepate, sed unica pars cæteris imperfectior, per venam portam partibus nutritioni corporis servientibus distribuitur; pars altera venâ cavâ transvecta, corde perficitur, ex quâ conficitur arteriosus, qui in omnes partes dispergitur, deinde in venas transmittitur, ut motu circulari ad cor redeat, & fluxu suo motum ejus perpetuum tueatur. Revera sanguis fit arteriosus non solum circulatione generali per canales majores venæ cavæ & aortæ, sed etiam particulari, quæ fit à dextro cordis ventriculo per medios pulmones, ut sanguis ad sinistrum cordis ventriculum perveniat.

Usus hepatis est affusâ suâ substantiâ (quæ parenchyma dicitur) va-

separare, ne coalescant, ea sustinere & suffulcire, caloreque etiam suo fovere. Duas habet actiones, unam communem, chylum in sanguinem convertendi, alteram peculiarem, sibi met alimentum suppeditandi.

CAPUT XIX.

De Vesica Biliaria.

Vesica biliaria multis *χοληδόχος* Grace dicta, est pars dissimilaris, oblonga, subrotunda, pyri figuram exhibens, & concava ad recipiendum biliosum sanguinis succum, eumque ad opportunum tempus evacuationis, retinendum.

Situm habet in cava hepatis parte, cui firmè unitur; latus dextrum ventriculi colique tangit, & sæpe per transudationem eis tincturam addit; unde perpetuæ istæ ventriculi aduersiones.

Sub-

Substantia est membranæa, ut dilatationi adaptetur. Duas habet tunicas, unam externam à peritonæo, quæ pars ejus superior mediaque Hepati conjungitur, alteram internam, quæ sibi propria, crassior est ac firmior, motus roborisque gratiâ, omni fibrarum genere accomodata. Mucosâ etiam crustâ adversus contenti humoris acrimoniam defenditur, ita ut non amarescat, nec bili violetur.

Meatus habet in jecore privatos, inter radices cavæ & portæ diffusos, ex quibus bilem attrahit. Canalis exilis Cystica dicta à collo transit, cum valvulis ad impediendum bilis refluxum, quæ in poro Cholidochi desinit, cujus angustia crassiora vesiculæ excrementa calculos, aliquando rotundos, quandoque angulares, non nunquam mori colorem figuramque æmulantes, quamvis non admodum duros, ingenerant.

Porus Cholidochus Hepaticus dictus (quo crassior bilis rectâ delabitur)

vesicæ

vesicæ canali paulò amplior est, & ad duodeni extremum jejunive initium inter duas istius intestini tunicas, inseritur. Si porus hic magnitudine excedit, Cholicos effluxus, doloresque magnos efficit: quibus, qui laborant, *πικρόχολοι κατω* nuncupantur. Reperitur etiam aliquando meatus tertius ad fundum ventriculi (Pyloro paululum supereminens) in quem bilem effundit, quo laborantes, *πικρόχολοι ανω* dicuntur, quia vomitione semper inquietantur.

Venas accipit à portâ, arterias exiles à cæliacâ dextrâ, singularem etiam nervulum à sexti paris exili propagine, jecoris tunicam transeunte, vix conspicuum.

Ufus est bilem recipere, retinere, & ab hæpete expellere.

CAPUT XX.

De Trunco venæ Cavæ Descendente.

VEna Cava (cujus rami in Hepar disperguntur) amplissima est Corporis vena & omnium aliarum mater, quæ à portâ non proveniunt.

Truncus hic venæ cavæ ab osse sacro usque ad jugulum sine interruptione extenditur: Nihilominus (Doctrinæ gratiâ) in superiorem & inferiorem truncum dividitur.

Superior diaphragma penetrans sursumque ascendens ramos per plurimos in omnes partes superiores distribuit, de quo (Deo favente) postea loquemur.

Inferior seu descendens superiore angustior est, quia partes supernæ copiosiori sanguine indigent. Hic ex hepatis gibba seu convexa parte prodians, deorsumque flectens, cum arte-

De Trunco venæ Cavae Descendente. 75

riis procurrit; & in ejus transitu quatuor venas ad utrumque latus sæpe emittit.

Prima Adiposa sinistra dicitur, quæ varios ramos glandulæ, & externæ renis tunicæ distribuit. Adiposa dextra à trunco rariùs ab emulgente sæpiùs procedit.

Secunda est Emulgens sic dicta ab officio. Quia etiam reni inseritur, Renalis nuncupatur. Maxima est quæ à trunco provenit, densa ac brevis cum obliquo descensu, in exortu nunc gemina, nunc triplex, magnitudine pares. Ad insertionem reni aliquando in quinque ramos dividitur, qui Anchoris in Cavitate renis affixis, comparantur. Emulgentes origine sua rarò directè opponuntur; sinistra enim altior est dextrâ, etiamque ob ortum venæ spermaticæ, amplior. Usus earum est, serosam humiditatem à sanguine exungere atque attrahere eamque derivare, quâ partem sanguinis ipsius ad renes nutriendos, exportant; & ad humiditatem

76 *De Trunco venæ Cavæ Descendens*

tatum istarum refluxum in Cavam impediendum, natura valvulas locavit, sicuti in venis lienis reperitur.

Tertia Spermatica seu seminalis dicitur, cujus dextra à trunco cavæ, sinistra verò ab emulgente procedit.

Quarta Lumbaris est. Dux autem sunt hujusmodi, quæ ab infima parte trunci prodeunt, foramina nervorum inter quatuor lumborum vertebrae ingrediuntur, & sic utrinque spinalis medullæ ad cerebrum ascendant.

Cum Truncus pervenit ad fastigium ossis sacri, dividitur in duos canales, qui à situ, iliaci dicuntur. Ab his utrinque ad ipsam divisionem duæ venæ producuntur.

Prima dicitur Muscula superior, quæ musculos lumborum abdominis & peritonæum pertransit.

Secunda dicitur Sacra, quæ ad nutritionem medullæ ossis sacri excurret.

Postea canalis iliacus utrinque in pro-

De Trunco venæ Cavæ Descendente. 77

progressu in ramum interiorem & anteriorem descendit.

Ab interiori Muscula media procedit, quæ ad Musculos femoris, & partes proximas transit. Item Hypogastrica quæ ad recti musculos adit, & Hemorrhoidales externas constituit; & Altera hujus rami pars ad vesicam & penem repit, etiamque ad collum uteri.

Ab exteriori, primò Epigastrica provenit, quæ peritonæum ac musculos abdominis aggreditur, & subter recto cum mammaria conjungitur. Secundo Pudenda quæ os pubis ad scrotum cutemque penis transgreditur. In foeminis, ad locum modestiæ ac partes vicinas; & hâc sanguis ad mammas refluat. Tertio, Muscula inferior, quæ in Musculos & cutem coxendicis diffeminatur. Postea ejus rami crurales nuncupantur.

CAPUT XXI.

De Trunco Aortæ Descendente

TRunci aortæ descendens progressus (ex quo omnes partes inferiores vitales spiritus à corde procedentes recipiunt) cavæ similitudinem præ se fert. Postquam enim cæliacam arteriam, mesentericam superiorem, mox emulgentem, Spermaticam, Mesentericam inferiorem, Lumbares (ex quibus duæ arteriæ venas duas ad cerebrum comitantur) musculam item superiorem, & Sacram, produxit.

Dividitur in duos canales, quorum interior emittit musculam inferiorem & Hypogastricam quæ æqualem venis, passum observat: Exterior Epigastricam atque pudendam. Quod superius per est ad crura descendit & arteriæ crurales constituit. Paucae equidem venæ nisi immediatè subter cutem currentes, arteriis destituuntur.

Truncus

Truncus Aortæ, lateri sinistro cavæ subjacens, ex membranâ venæ crassitiem sexies excedente conficitur, cum reliquis igitur minoribus arteriis ex dilatatione aneurisma non admittit. Venis etiam albior est atque vietior, nec sanguine tam abundat, ut motui se aptiorem præstet. Et hæc de Trunco Aortæ Cavam comitantis descende sufficient.

CAPUT XXII.

De Liene.

Lien sive σπλὴν est pars infimi ventris organica, in hypochondrio sinistro locata, rara, arteriosa, ac instar spongiæ laxa, ut succos crassos ex hepate melius excipiat.

Nectitur parte convexâ septo transverso, costisque nothis, & reni sinistro, Concavâ autem, omento, ventriculo, & pancreati, mediantibus vasis, communibusque membranis conjungitur.

Quoad magnitudinem variat. Crescit enim & minuitur ex abundantia, vel defectu humorum qui ibi colliguntur. Neque perpetuè reperitur ejusdem coloris. In foetu enim rubens est ut hepar: in adultis obscurus atque infuscus, quia non subtili, sed atro sanguine nutritur: In Lienosis verò varios colores induit juxta humorem dominantem, Lividum, Cinereū, &c.

Tunicam accipit tenuem & simplicem, ex membranâ omenti immediate exortam, quæ *παρέγχυμα* ejus undique complectitur etiamque tuetur, & in Senescentibus Cartilaginis instar, sæpe induratur. Figuram habet oblongam linguæ similem in brutis; sed in homine plantam pedis humani potius repræsentat.

Receptaculum hoc sanguinis feculenti carnosam quidem habet substantiam, jecoris tamen parenchymate omnino laxiorem. Quod latum supra caput est. Cauda ejus, quæ infra existit, angusta. Interiori facie sinuosum

nuosum est, ut ventriculo cedat, & concoctionem adjuvet. Gibbosum vero ad costas, quibus membraneis fibris connectitur.

Venas habet à ramo splenico venæ portæ, quæ capillorum tenuitatem æquant; hæ ad concavam splenis terminantur, ita ut nihilo magis, quam fibris crasso sanguine obductis, assimiletur. Nothum hoc jecur per ramum splenicum (qui cavitatem ejus penetrat) partem chymi crassiorem recipit, ut sanguinem conficiat partibus, quibus splenica ramos subministrat: quoniam verò pars aliqua succi tam crassa est ut liene attenuari non possit, natura igitur duo vasa receptionis constituit, unum supra, quod vas breve, alterum infra quod vena hæmorrhoidalis interna dicitur. At humor hic per arterias aliquando purgatus est, non solum ad intestina, ubi excrementa inficit, sed etiam ad renes per emulgentes: Hinc in affectibus splenis urinæ sæpe nigræ.

Arterias pariter obtinet easque insignes à ramo cæliaco sinistro non tantum ad vitam, sed etiam motu earum perpetuo bonum corporis lienis statum conservandum, ventilando, fovendo, atque calorem ejus naturalem succo fœculento penè oppressum, reficiendo. Denique fruitur nervulis à sexti paris ramo costali sinistro, magis per tunicam quàm substantiam dispersis.

Ufus ejus est, ut Receptaculum parti sanguinis crassiori sit, confectæ & segregatæ in hepate, ut sanguis utrinque depuratus, ad nutriendum corpus præsertim partes principales purior transeat.

CAPUT XXIII.

De Renibus.

- **R**enes à Grecis νεφρός dicti, sunt membra organica ad urinam à sanguine secernendam dicata, Situ sunt sub

sub jecore & liene, in cavo inter nothas costas & coxam, ubi spinæ lumborum musculis, inter duas peritonæi membranas, ad latera cavæ & aortæ, incumbunt.

Dexter ob magnitudinem jecoris sinistro inferior est, uterque vero mediante membrana externa diaphragmati lumbisque annectitur. Ren dexter cæco intestino, quandoque etiam hepati, sinister colo, lienique conjungitur. Per emulgentia etiam vasa cavæ & Aortæ, per ureteres vesicæ per venas, arterias, ac nervos, hepati, cordi, & cerebro, renes connectuntur. Hinc passionum ista diversitas.

Effigie Phaseolū vel Asari folium exprimunt; exterius curvi, interius inæqualiter cavi, ut vasa melius recipiant. Eorum magnitudo seri evacuati mensuræ respondet; quatuor vel quinque digitis transversis, longitudo, latitudo tribus, crassities duobus æquat, & dextro sinister plerumque minor ac brevior reperitur.

Substantiam habent carnosam, densam ac solidam ne assiduâ copiosioris humidi accessione, laxiores, debilioresque reddantur; ubi vero vasa emulgentia sese extendunt, magis laxa ac inæqualis Videtur. Superficies externa est (instar hepatis) plana, at in sanis admodum obscura, in ægrotis variè colorata.

Præterea incumbit utrinque, Corpus Glandulosum, quod aliqui glandulam renalem, alii Renem succenturiatum, vel atræ bilis capsulam volunt. Reduntantes hæ renum particule, tenui succinguntur tunica, & omnis generis vasis accommodantur. Venas & arterias ab emulgente, rene, cava, (presertim dextra, quæ ab ipso trunco, venam breviorē, sed ampliorē sæpius recipit) adiposa, aliquando ab omnibus hisce partibus obtinent; nervos etiam ab iisdem qui renibus communicantur. Magnitudine aliquando inæquales, nucem tamen in ætate provec̃ta vomicam grandiusculam sæpissi-

piſſimè repræſentant. Longitudo digitis duobus, latitudo, unico menſuratur. Locantur ſub diaphragmate (cui aliquoties arctiſſimè adhærent) ſupra membranam adipoſam ita ut dextra cavæ jungatur, ſiniſtra verò paulò ſub-ventriculo conſpiciatur; quarum uſus non eſt plenè cognitus, atræ vero bilis ab hepate & liene prodeuntis partem contrahere, vulgò creduntur, quæ coaguli inſtar ſerî à ſanguine ſeparationem promoveat, & nervorum plexuum diviſiones confirmare, qui (cum arteriis) ad renis tunicam & ſubſtantiam excurrunt.

Membranæ quibus circundantur renes, duæ ſunt; externa, quæ (cum internâ) originem habet à peritonæo; externa verò (tanquam burſâ) eos involvit, unde renum fascia nominatur. Hæc iis non arctiùs adhæret, ſed facile ſeparatur; venam recipit adipoſam, & aliquando ramum ab emulgente. Multâ adipe ex ſuperfluo vaſorum alimento conſectâ perfundi-

tur, quæ calorem renum naturalem præservare, feri acrimoniam remittere, & pulvinaris instar, eos relevare, inservit. Interna vero ac propria membrana pertenuis est, sine pinguedine, & iis fortius coalescit, ita ut carnem eorum compactiorem reddat.

Carunculas vero papillares dictas renes obtinent. Conficiuntur ex renis substantia, carne tamen duriores minusque coloratæ, acutæ, & glandulis parvulis simillimæ sunt. Ureterum extremitates subeunt, & instar operculi eos superinducunt, ex quibus tanquam tubulis humor serosus bile tinctus, in cavitatem communem (quæ Pelvis dicitur) percolatur, & sic per ureteres vesicæ transmittitur. Pisi magnitudinem referunt. Numero denæ habentur, quarum varietas ad aquæ percolationem multum conducit. Angusta habent foramina, quæ urina ad ureteres purius & absque ullâ sanguinis mixturâ pertranseat. Magnis in Renibus duodecim carunculæ cum

cum totidem tubulis observatæ sunt.

Interna equidem renis structura mirabilis est, ad quam melius spectandam in Cavâ artificiose secandus est, quâ quidem sectione substantia ureteris dilatata se præbet aspectabilem, quæ format Pelvim, in quem, ex superiori parte tanquam à tecto, humor ferofus per carunculas prædictas guttatim depluit.

Omne vasorum genus ad renes immittitur. Primò venæ quæ à cavâ procedunt, quarum una adiposa est, superius descripta, estque duplex; dextra, quæ rarius à trunco, at ab emulgente, sinistra quæ à cavâ provenit; & hæ tunicam externam pinguedine tingunt. Multis potiuntur ramis, quorum unus ad capsulas atrabilarias tendit, quas ingressus consumitur.

Altera Emulgens est, utrinque una, ex trunco cavæ per ampla, non ad copiosam nutrimenti suppeditationem, sed ob expeditum feri transitum; & Reniscavo, interdum gemina,

na, quandoque triplex inseritur. Ram-
mi hi breves sunt, quorum sinister
duplicem dextri longitudinem refert,
& dextri insertio multoties altior vi-
detur. In hisce emulgentibus quæ-
dam reperiuntur valvulæ, quæ seri in
cavam refluxum impediunt. Hic e-
tiam ramus Azygi unicus, aliquando
plurimi uniuntur, ut consensus inter
renes & thoracem confirmetur.

Arterias habent renes à trunco Aor-
tæ, quæ Emulgentes dicuntur. Per-
amplæ sunt, ut magnam seri portio-
nem arteriis fluentem melius attra-
hant, & calorem iis indulgeant, qui
feroso hoc excremento facile extin-
gueretur. Hæ inter venam & urete-
rem collocantur, ut motu suo serosum
in renes sanguinem intrudant, & se-
ri jam colati descensum, accelerent.

Nervos accipiunt à ramo sexti pa-
ris stomachico, qui ad vertebrarum
lumborum radices descendunt, & in
propriam renum tunicam sese diffun-
dunt; unde ventriculi renumque

con-

consensus. Paucae etiam Nervorum propagines circa originem arteriarum mesenterii prodeunt, quarum pars una ad capsulas atrabilarias excurrit; Altera verò cum arteriis emulgentibus cavitatem renum ingreditur, & per substantiam suam dispergitur. Hinc sensus iste exquisitus.

Ufus renum est sanguinem à majori, humoris serosi & biliosi parte, depurgare: necesse enim est aliquam ejus portionem sanguinem alimentarium ad partes solidas, comitari, ut instar vehiculi inserviat, ne aliter densitate nimia offenderet.

CAPUT XXIV.

De Ureteribus.

UReteres sunt nervosi canaliculi, ad urinam renibus segregatam recipiendam, & ad vesicam eam deducendam, destinati. Numerum frequenter obtinent binariam, utrinque alterum, qui musculis psois incumbentes, & parum inclinantes, nonnihil oblique iustar literæ s. inter duas peritonæi tunicas cui annectuntur, descendunt, & sic vesicæ conjunguntur. Aliquando duo, tres, vel plures rami ex rene procedunt, ante insertionem tamen in unum cœunt. Egressus eorum est quidem peramplus & longæ instar vesiculæ, apparet, quæ interdum calculis adimpletur.

Figuram habent teretem, palmum longam, stramen latam. In calculosis ad magnitudinem tenuis intestini extenduntur, in quod calculus descendit,

dit, & aliquoties recurrit. In mulieribus lati sunt, recti & breves, unde dolore virorum minori calculos eji-
ciunt.

Eorum substantia est propriè alba, ex sanguis, densa, & nèrvosa, qua firmiores evadunt.

Tunica eorum cum fibris obliquis vulgò traditur unica, in sectione verò fibræ apparent rectæ, & sic compactæ ac si unam propriam constituerent tunicam.

Substantiæ vesicæ interiori adsimilant, cui continuantur, à quâ (quamvis à renibus separabiles) nequeunt separari. Aliqui igitur à vesica originem volunt, cuius posticæ & infimæ Sedi non longè à collo affiguntur, ubi inter duas vesicæ tunicas ad unius digiti, ab alterutrius verò ad digitorum duorum latitudinem, excurrunt, & sic insertionem obliquâ vesicæ cavitatem penetrant, quæ quidem insertio urinæ in renes refluxum impedit.

Venas & arterias exiles à vicinis
par-

partibus obtinent : Nervos verò minutos à plexu nervorum sexti paris costalium quemadmodum & à lumbis. Hinc sensus eorum exquisitus, calculo, vel insidente, vel transeunte.

Præterea connexis lumborum musculis supra quos à renibus ad vesicam procurrunt, nihil impedit quin calculus per ureteres in vesicam dilabens, æqualem femori (ac in rene) stupefactionem creet.

Ufus est serum, tanquam per canales, ad vesicam transmittere, quod illic urina appellatur.

CAPUT

CAPUT XXV.

De Vesica Urinaria.

Vesica Urinaria est pars infimi ventris organica, quæ susceptum à renibus serum conservat, & tandem vel onere vel acrimoniâ molestum expellit. In hypogastrio locatur, ubi inter duas peritonæi tunicas fluctuat eâ in cavitate quæ ab ossibus sacri, coxarum & pubis perficitur.

Pars ejus superior, fundus, per Urachum duasque arterias umbilicales umbilico connectitur, ne in progressu cervici incumbat & excretionem impediat. Pars inferior, cervix, in viris intestino recto, glandulisque prostaticis; in foeminis, vaginæ uteri & ossibus pubis, alligatur.

Figura oblonga est & pyri instar nonnihil rotunda. Unicam habet cavitatem, in quâ urina, arenula, & calculi, multoties continentur. Cavitas hæc

hæc decrescens, in cervice angustâ definit, quæ sphinctere, & constringente & occludente armatur, nè urina involuntariè excernatur.

Substantia est partim carnosâ præsertim in cervice, & partim membranæ, ob firmitudinem, aptam extensionem (quâ urina retinetur donec idoneis temporibus evacuetur) & ad sequentem corrugationem. Maximâ in extensione vesica nullam præbet urinam, quia fibras suas contrahere non potest.

Triplicem habet membranam, unam communem, duasque proprias, externam à peritoneo validam ac densam circa quam externè pinguedo abundat. Tunicæ duæ propriæ conjunctæ, si coarctentur, densiores, si autem distendantur, tenuiores evadunt. Harum interior pellucida est, albâ, tenuis, nervosa, sensus exquisiti, ad fundum lubrica, & levis, humoreque mucoso obducta.

Fibris omne genus arcte intertextitur,

tur, rectis, obliquis, & transversis, quæ attractioni, retentioni, expulsionique inserviunt. Tunica hæc (quæ si parum sufflata, facilè separabilis) ad fundum, rugis plena, ac mucosa est, ne ex acrimonia urinæ lædatur, media densior est, & fibris carnosis (non rubris, ut musculorum, sed nonnihil albis, ut ventriculi & intestinorum) aspergitur.

Tria habet foramina, duo juxta cervicem, quâ intrant ureteres, tertium in cervice, quod os pubis, & substantiam penis subeunt, communem istum canalem, constituit.

In viris venas & arterias ab hypogastricis obtinet, in foeminis verò à vasis ad uteri collum advenientibus. Nervorum unum à sexto pari, alterum à spinalis medullâ accipit.

Ufus est urinam accipere, quæ gradatim à renibus percolatur, & ab ureteribus devehitur, etiamque per constrictionem meatus ad opportunum excretionis tempus, eam retinere. Et hæc

CAPUT XXVI.

De Vasis semen præparantibus.

Vasa præparantia à Galeno *παρσκευαστικά* dicta, sunt venæ duæ, totidemque arteriæ. Venarum dextra oritur à trunco cavæ ad partem anteriorem paulò infra emulgentis initium, ut puriorem sanguinem & magis concoctum præbeat. Sinistra, cavæ ramum aliquando conjunctum habens, ab inferiori emulgentis sinistra parte exoritur, ideoque sanguis ab ea devectus, eo spermaticæ dextræ magis serofus est.

Arteriæ venis ampliores, ex aor. & medio cum puriori sanguine, ac spiritu oriuntur. Spermatica dextra truncum cavæ supergrediens cursu obliquo ad venam transit seminariam. Sinistra venam lateris sui arctissimè comitatur, cujus defectum vena sinistra duplici compensat magnitudine. Ar-

te-

teriæ utræque rarò deficiunt. Tunc enim sequitur sterilitas, quia spiritus vitales non effluunt.

Vena dextra cum arteriâ, & sinistra cum suâ paulatim divisa, peritonæo incumbunt, & descendentes, annectuntur fibrosis ligamentis, & supra ureterem obliquè obductæ, multiplici suo plexu ad introitum productionis, corpus pyramidale dictum efformant, quoniam ex angusto principio in latiore veluti basin se explicat. Quo factò, duas formant insertiones (hordei grano distantes) in albugineam, & sic orificiis variis in testis substantiam ubi desinunt.

Præterea observatum est quod vena spermatica sanguinem usque ad albugineam devehit, sed ab arteriâ in medio productionis incipit albescere: Ita ut arteriæ semini materiam, & venæ testibus tunicisque nutrimentum, quibus disperguntur, administrare videantur.

Vasa hæc generationis præparantia

tia in fceminis breviora sunt. Eorum autem brevitatem multiplicibus compensatur flexibus ad meliorem seminis concoctionem. Nec ad testes (ut in viris) totaliter adeunt, at in mediâ viâ dividuntur, ita ut pars una ad testes, altera ad uteri fundum transeat.

CAPUT XXVII.

De Epididymidibus.

Epididymides sunt corpora glandulosa, exigua & albicantia, à pyramidalibus per continuationem exorta, communique vasorum spermaticorum tunicâ obvoluta.

Siti sunt extra abdomen in scroto supra testes, quibus naturâ usuque assimilantur. Eorum capiti & fundo allicantur, at in mediâ disjunguntur, ita ut extremitas una præparantia vasa recipiat, (non autem in capite testis ut Aliqui volunt, illorum enim insertio in corpore ejus aparet) altera verò emittat.

Exu-

Exuberantia hæc in libidinosis testium referunt magnitudinem. Superficies membranæ est atque nervosa, intus verò spongiosa, ac si multis parvulis confisterent glandulis.

Uusus eorum est sanguini in vasibus præparantibus, & pyramidalium caputulis, nonnihil alteranti, seminis rudimentum exhibere, & ad testes supremæ perfectionis causâ transferre.

Epididymidibus conjuncti sunt parastatæ variciformes, corpora nervosa, duriuscula, varicum instar ad meliorem seminis elaborationem inflexa. Ab his quicquid vasorum in abdomen subvehitur, & ad vesicam reflectitur, deferentium nomen agnoscit.

Circa mulierum testiculos nec Epididymides nec parastatæ variciformes inveniuntur; quia semen muliebri digestionem tam exquisitâ non indiget.

CAPUT XXVIII.

De Testibus.

Testes seu Testiculi sunt corpora mollia, alba ac glandulosa, ad penis radicem sita, seminis & receptioni & perfectioni, per virtutem substantiæ suæ communicabilem, destinata. Figurâ propemodum ovales sunt tum securitatis, tum etiam capacitatis gratiâ. Eorum magnitudo ab aliquibus ovi columbini vel Gallinulæ molis comparatur; Maximi pejores sunt, ut potè cerebrum infirmius indicantes. Laxiores colorem debilem, necne aliqualem morbum arguunt.

Propendent in viris extra abdomen, ut in Venerem minori ferantur impetu, & ductus longitudine materia seminalis melius perficiatur, ovis testes foecunditatem aspirant. Quomodo corpus calefaciunt in castratis apparet, quorum crasis, habitus, & mo-

res (ob magnum superiorum partium præsertim cordis consensum, cum hi-
ce generativis) omnino alterantur.
Eorum verò calor respectu dextri la-
teris vel sinistri non est disputandus,
nam arteriæ utræque semen deferen-
tes ab Aortâ procedant.

Quamvis parenchyma testium ob
specificam proprietatem sit causa se-
minis efficiens, nihilominus semen
non perficitur in ullâ cavitate, sed in
illis parvulis illic compactis, pertec-
tisque tunicâ obvolutis.

Membranz quinque testes invol-
unt, duæ communes, tres propriæ.
Prima communis membrana *ὄσχεον*,
vel scrotum appellata, mollis est, ac-
tosa, adipeque destituta, quia ni-
hil oleosi è testium alimento restat; è
tuniculâ & cute formatur, lineâque
intermediâ tanquam futurâ dividitur.
Secunda Dartos dicta, valdè tenuis
est, quamvis à pannicula carnosa pro-
ducta; Cuti hæc arctè connectitur, &
cum ea corrugatur.

Prima membrana propria dicitur Elytroides, id est, vaginalis, à peritonæi productione exorta. Secunda (carnosis fibris donata) Erythroides rubra vocatur. Ultima albuginea est, crassa & valida, quæ ex tunica vasorum spermaticorum orta, testis substantiam immediatè involvit, ad meliorem mollis suæ, laxæque medullæ obfirmationem, quæ Cerebri instar cum gyris apparet.

Testes præterea musculos suscipiunt exiles (utrinque scilicet unum) qui ab officio Cremasteres, sive Suspensores dicuntur. Ex obliquis proveniunt ascendentes, & sic intra vasa, ad caput testium decurrunt. Hisce in musculis pendent testes, ne vasa spermatica onerarent. Et in coitu eos sursum trahunt, quo ex canali seminaria contracta, semen citiùs ac faciliùs effluat.

Venas & arterias obtinent exiles spermaticis, in eos elegantissimè dispersas: Nervulos à ramo sexti paris interno,

interno, & à vicesimo primo pari spinalis medullæ.

Ufus est virtute sua innata, formam, colorem, vim, & calorem semini prolificam communicare, quod spiritu sufficientur imprægnatum generativo, in vasa deferentia transmittunt quæ postea ad vesiculas seminarias illud deportant.

Prima hæc generationis instrumenta (ob excellentiam, cordi similia) in foeminis unicam tantummodo habent membranam sese obtegentem, quippe secreto & securo loco contenta, pluribus non indigeant. Minora etiam, quàm in viris, sunt, etsi humiditatis spermaticæ pleniora; nec eorum substantia adeò compacta sit, cùm semen imperfectius ingenerare, ordinentur.

CAPUT XXIX.

De Vasis semen deferentibus.

A Paraſtatis proveniunt vaſa deferentia, ſic dicta, quia ſemen à teſtibus corporiſque varicoſis ad veſiculas ſeminarias & proſtatas deferunt.

Eorum ſubſtantia nervoſa eſt, alba ac ſolida. Figuram habent teretem & longam: Cavitatem obſcuram (niſi in Gonorrhæâ diu laborantibus) cum ſemen ratione ſpirituum facilè pertranſeat.

Situs eorum eſt partim extra abdomen, & partim intra. Nam ſurſum feruntur per productiones peritonæi ſupra os pubis (ſed in tranſitu ſuo vaſis neſtuntur præparantibus) unde deorſum reflexa, deferunt præparantia, ut ſuper ureteres, ut ſub parte poſteriori veſicæ ad collum ejus itinerentur, ubi utrinque dilata veſiculas ſemi-

De Vasis semen deferentibus. Roy
feminarias efficiunt. Postquam hæ
cellulæ formantur, vasa hæc simul oc-
currunt, constituuntque ista seminis
receptacula quæ dicuntur Prostatae,
in quos consumuntur.

Reverâ (secundum Anatomicos)
Triplex materia seminalis est, una
purissima, quæ generatur & conser-
vatur in testiculis: Altera superflua
& excrementitia, utilis tamen ad for-
mationem foetus, quæ à testibus ad
vesiculas seminarias truditur, ubi ad
opportunum ejectionis tempus asser-
vatur. Tertia materia (quæ ab aliqui-
bus à Prostatis, aliis verò à vesiculis
putatur effluere) oleaginosa est, quæ
sensim extillando urethram hume-
ctat, nè urinâ vel semine lædatur.

Usus deferentium est semen de-
portare; quod elaboratur in parasta-
tis, & perficitur in testiculis, ad pro-
statas; ubi vas dextrum sinistro con-
jungitur, ut semen utriusque testis si-
mul deferatur, & sic in uterum per
genitale membrum ejiciatur. Meatus

hi seminales etsi in fœminis breviores, magis verò rugosi & flexibus pleniores inveniuntur.

CAPUT XXX.

De Prostatibus.

POST vasa deferentia sequuntur ejaculatoria seu Prostatae glandulosi. Corpora sunt duo carnosâ firmiter unita, membranâque densâ ac validâ succincta, ne raritate semen elabatur. Tunica hæc poris impletur obscuris, qui compressi apparent; iis enim materia seminalis granorum instar extruditur (sicuti Hydrargyrum per corium in eo deligatum atque compressum transire vidimus) Hinc etiam in coitu magna sequitur voluptas; quia sensus membranæ exquisitus leni dulcique transeuntis seminis acrimoniâ titillatur.

Hæ Glandulæ (in fœminis ob tenuitatem seminis non adeò conspi-

(cuius

cuæ) ad collum vesicæ locantur, penisque radicem, ubi deferentia unita ductum communem constituunt.

Substantia eorum spongiosa est, nihilominus tamen duriuscula, & cæteris glandulis albidior. Ampliores etiam hæ sunt (quandoque juglandis instar formâ & magnitudine) quia semine foetus procreationi multiplicis sufficiente imbuuntur.

In Prostatis Sedes est Gonorrhææ virulentæ: quâ intempestivè suppressâ, virulentia toti corpori communicatur, vel ad testes refluit, ibique tumorem efficit.

Usus eorum est semen recipere, & ad coitus futuros retinere, eique perfectionem ultimam conferre, quoniam in his crassius albidiusque apparet. Et jam semen ob copiam vel qualitatem molestans, in urethram seu canalem virilis membri communem, ejiciunt.

CAPUT XXXI.

De Pene.

Penis sic dictus à pendendo, est pars organica, prælonga omnimodèque (nisi in Glande) fistulosa, Semen in Cavitatem uteri intimam projicere ordinata.

Constat communiter cute, & membranâ carnosa; nullâ tamen interfusâ pinguedine, nè membri motus retardetur, & sensus voluptatis in coitu obtundatur.

Propriè verò constituitur è duobus corporibus nervosis, urethrâ & glande.

Duo Corpora nervosa, utrinque unum, maximam penis partem constituunt. Substantia eorum est duplex, prima exterior, quæ densa, dura & nervosa; altera interior fungosa, nigricans.

nig
in
pos
obt
tur
disj
xen
à sta
fusi
Ad
dul
tum
I
duc
erig
grel
rob
pio
I
busc
tren
com
inte
Ext

nigricans & atro sanguine respersa, ut incoitu se extendere & flaccescere possit; venas & arterias per plurimas obtinet, ut calore & spiritu repleatur. Hæc corpora infra in perinæo disjuncta, ex inferioribus ossium coxendicis partibus oriuntur, tanquam à stabili fundamento, & in progressu suo urethram habent interjectam: Ad os pubis conjuncta, corpus pendulum constituunt glande terminatum.

Prædicta etiam corpora moventur duobus musculis, quorum usus est erigere, flectere, & sustinere in congressu; valdè breves sunt at crassi & robusti à nervoso coxendicis principio deducti.

Urethra (quæ Anatomicis quibusdam est substantia vesicæ ad extremitatem penis extensa) duabus componitur membranis: quarum interna tenuior, sensusque exquisiti. Externa densior est, fibrisque trans-

versis, motus, roborisque gratiâ, instructa. In hujus canalis principio, caruncula instar valvulæ se offert carnosa, quæ vel à Cathetere disrupta, vel acrioris fluxu humoris erosa, incurabilem producit Gonorrhæam.

Urethra duos obtinet musculos, longiores quidem sed graciliores, à sphinctere intestini recti exortos, quorum usus est inferiorem canalis partem dilatare in mictione & coitu, & prostatas comprimere. Ad latera feruntur urinarii ductus, & sic in medio insertionem faciunt.

Summitas penis dicitur Glans, quæ substantiam habet carnosam, mollem ac spongiosam, undique membranâ tenui obvolutam. Ad Glandis radicem ubi cum nervosis corporibus jungitur, Cavernula apparet, in quâ aliquando humor erodens collectus magnum (ut in gonorrhæâ

norrhæâ virulentâ) efficit dolorem. Aliud etiam habet integumentum è cutis duplicaturâ confectum, quod vocatur Præputium à putando (à Judæis enim & Mahometanis religionis causâ refecatur, undè Apellæ & recutiti audiunt. Hi igitur tantam fœminis in congressu voluptatem præbere non possunt, nam in coitu sursum & deorsum movetur præputium, ut hac in attritione majorem calorem acquirat, & voluptatem fœmineam adaugeat, ideoque mulieres societate Christianorum carnali magis delectantur) & alligatur glandi per vinculum, quod Frænulum appellant: Extenditur inferiori parte usque ad glandis orificium in juvenibus, qui cum arcta virgine Venerem non exerceverunt.

Vasa insignia peni communicantur, venæ & arteriæ ab hypogastricis & pudendis; quorum hæ cuti externâ, illæ corporibus nervosis distri-

distribuantur. Nervi quos recipit
(tam externi & cutanei, quam in-
terni) à medullâ ossis sacri prove-
niunt.

Finis Sectionis Prima.

I N-

IX
X.
XI
XI
XI
XI
XV
XV
XV

INDEX

Capitulum in hac prima Sectione Contentorum.

Cap. I.	D E Divisione Corporis hu- mani in genere.	pag. 9
II.	De Divisione ventris inferioris.	11
III.	De Cuticula.	14
IV.	De Cute.	16
V.	De Membrana Adiposa.	18
VI.	De Membrana Carnosa.	20
VII.	De Membrana communi Mu- sculorum.	22
VIII.	De Musculis ventris inferioris.	23
IX.	De Peritonæo.	32
X.	De Vasis umbilicalibus.	35
XI.	De Omento.	37
XII.	De Intestinis.	39
XIII.	De Mesenterio.	50
XIV.	De Pancreate.	53
XV.	De Vena Porta.	56
XVI.	De Arteriis Abdominis.	59
XVII.	De Ventriculo.	62
	XVIII.	

XVIII.	<i>De Hepate.</i>	67
XIX.	<i>De Vesica Biliaria.</i>	71
XX.	<i>De Trunco Venæ cavæ descen-</i> <i>dente.</i>	74
XXI.	<i>De Trunco Aortæ descendente.</i>	78
XXII.	<i>De Liene.</i>	79
XXIII.	<i>De Renibus.</i>	82
XXIV.	<i>De Ureteribus.</i>	90
XXV.	<i>De Vesica urinaria.</i>	93
XXVI.	<i>De Vasis semen preparantibus.</i>	96
XXVII.	<i>De Epididymidibus.</i>	98
XXVIII.	<i>De Testibus.</i>	100
XXIX.	<i>De Vasis semen deferentibus.</i>	104
XXX.	<i>De Prostatis.</i>	106
XXXI.	<i>De Pena.</i>	108

458

Præcipua Typographi Errata sic
emendentur.

In primâ sectione.

Pag. 14. l. 11. post ut adde in. p. 21. l. 30.
lege liquefact. p. 22. l. 17. Sternum.
p. ibid. l. penult. sectione. p. 26. l. 21. es-
sit. p. 31. l. 12. cartilaginum. p. 38. l. 22.
mesenterico. p. 53. l. 7. utilissimum. p. 95.
l. ult. post & hæc adde de partibus nutritivis.
proxime sequuntur generativæ. p. 104. l. 20.
lege & sub. p. 111. l. penult. quædam. In
Epistolâ ad lectorem, malèque pro minis-
trique. p. 12. l. ult. leg. fidi

In secundâ & tertiâ.

Pag. 36. l. 11. lege repens. p. 45. l. 7.
frigidiores. p. 53. l. 12. ante redium
adde at. p. 57. l. 18. lege bubulam. p. 59.
l. 22. immato. p. 66. l. 3. arytanoidis. p. 77.
l. 17. quales. p. 78. l. 7. ligamentis. p. 93.
l. 11. præcurrant. p. 108. l. 4. meninge. p.
ibid. l. 12. obliqua. p. 132. l. 4. post medio
adde facini. p. 31. l. 12. leg. in. p. 43. l. 8.
p. 71. l. 12. leg. in. p. 73. l. 12.
habuit. p. 12. l. 21. quid.